

3.6.2022

Hyvä kuulijat

Olen Tampereen yliopiston tutkimuksesta vastaava vararehtori Tapio Visakorpi ja minulla on kunnia avata jo kymmenes Unesco-oppituolin vuosikonferenssi ” Tämän hetken ja tulevaisuuden haasteet ja niihin varautuminen”.

Tampereen teknilliseen yliopistoon toukokuussa 2012 perustettu Unesco-oppituoli oli vesihuoltopalveluiden alalla päänavaus. Unescon oppituolit sijaitsevat eri puolilla maailmaa. Vuonna 2012 niitä oli 27 ja nykyään 67.

Suomessa on aiemmin ollut kaksi muuta Unesco-oppituolia, mutta Tampereen oppituoli on ensimmäinen vesialalla Pohjoismaissa. Oppituolin ensimmäisenä haltijana vuosina 2012–2020 toimi dosentti Tapio Katko. Häneen apunaan tehtävää hoitanut dosentti Petri Juuti siirtyi 2020 hoitamaan varsinaista oppituolia. Co-chair-tehtävässä puolestaan toimii dosentti Riikka Juuti.

Tampereen yliopiston rakennetun ympäristön tiedekunnan vesihuoltopalveluiden tutkimusryhmällä CADWESilla on pitkä, useiden kymmenien vuosien kokemus vesi- ja ympäristöalan kansainvälisestä yhteistyöstä erityisesti kehittyvien ja Afrikan maiden kanssa muuta myös muualla kuten Yhdysvalloissa, Euroopassa, Baltian maissa ja muissa pohjoismaissa.

Vesihuolto on keskeinen osa yhdyskuntien teknistaloudellista infrastruktuuria. Samalla vesihuolto on perusedellytys ihmisten terveydelle, yleiselle hygienialle, ympäristönsuojelulle ja teolliselle toiminnalle. Toimiva vesihuolto ulottaa vaikutuksensa kaikille kestävän kehityksen kannalta olennaisille elämäntilanteille. Ilmastonmuutos korostaa entisestään vesihuollon merkitystä.

Myös koronapandemia sekä Ukrainan sota ovat muistuttaneet vesihuollon tärkeydestä hyvinvoinnille ja hengissä säilymiselle. Ainakin puolet kehittyvien maiden sairaalapaikoista menevät potilaille, jotka ovat sairastuneet puutteellisen vesihuollon vuoksi.

Globaalin ilmastonmuutoksen aikana vesihuollon rooli kasvaa ja sen elintärkeys korostuu varsinkin Afrikassa, jossa ilmaston muutos on jo aiheuttanut merkittäviä ongelmia. Kymmenet tuhannet lapset kuolevat tai sairastuvat vuosittain Afrikassa puhtaan veden ja hyvän sanitaation puutteeseen. Tämä puute kohdistuu erityisesti naisiin ja tyttöihin, sillä vesijohtojen puuttuessa heidän työnsä on hakea vettä. Puhtaan veden ja turvallisen käymälän puute kouluissa aiheuttaa myös sen, että tytöt eivät voi käydä koulua.

Vesihuollon lähtökohta muodostuu vesihuoltopalveluiden oikeutuksesta sekä odotettavista olevista suorista ja epäsuorista hyödyistä, mikäli palvelut saadaan järjestetyksi ja ylläpidetyksi. Näitä ovat erityisesti terveys- ja hygieniahyödyt sekä taloudellisen kehityksen kautta saadut epäsuorat hyödyt.

Pidemmillä aikavälillä osin ilmaston muutoksen ja osin muiden syiden vuoksi aiemmin varsin vesirikkaat alueet ovat muuttuneet vesivaroiltaan niukoiksi. Vesihuolto on kaupunkien kehityksen peruskysymyksiä, johon perehtyminen luo osin uutta kuvaa selviämistäistelusta kaupungistumisen mukanaan tuomien ongelmien kanssa.

Yhdyskuntien infrastruktuurin tutkiminen on muutakin kuin tekniikan historiaa, sillä vesihuollon tarpeisiin valituilla teknisillä ja hallinnollisilla ratkaisuilla on suora vaikutus asukkaisiin ja koko yhdyskuntaan. Kysymys vesihuollosta on samalla kysymys kaupungistumisen onnistumisesta ja ihmisen yrityksestä luoda itselleen parempaa yhteiskuntaa ja ympäristöä. Vesihuolto vaatii jatkuvaa huoltoa ja

3.6.2022

kehittämistä. Mittavien järjestelmien luominen edellyttää suuria investointeja ja lukemattoman määrän henkilötyövuosia. Myös järjestelmän ylläpito ja kehitys vaativat jatkuvaa huoltoa, motivoitunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä sekä uusia investointeja.

Suomella on tarjottavana kestäviä ratkaisuja maailman vesi- ja sanitaatiokysymyksiin järkevällä yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä. Suomalaisen vesialan vahvuuksia ovat vesiosaamisen yhdistyminen hyvään, korruptoitumattomaan hallintoon.

Kehittyvät maat ja erityisesti Afrikka tarvitsevat hyvin koulutettuja päätöksentekijöitä, johtajia sekä yliopisto-opettajia ja tutkijoita. Tämä vaatii väistämättä laadukasta ja vaikuttavaa yliopistotason opetusta ja tutkimusta.

Tässä kentässä CADWES-tutkimusryhmällä ja sen UNESCO-oppituolilla on paljon annettavaa. Runsaan julkaisutoiminnan ja jatko-opiskelijoiden ohjauksen lisäksi CADWES aktiviteeteista voidaan mainita vesihuoltolaitosten kanssa yhteistyössä perustettu VEPATUKI-tutkimusklusteri sekä neljän ministeriön, VVY:n ja ELYjen kanssa yhteinen kansallinen Vesihuollon ohjelma, Vesihuollon johtaminen ja kehittäminen eli VETO.

UNESCO oppituoli perustettiin aikoinaan Tampereen teknilliseen yliopistoon. Nyt tämä toiminto jatkuu vuonna 2019 perustetussa Tampereen yliopistossa. Monialayliopistomme kolme temaattista keihäänkärkiä ovat tekniikka, terveys ja yhteiskunta. Etsimme ratkaisuja erityisesti näiden alojen väleistä ja niitä yhdistämällä. Vesihuoltopalveluiden tutkimuksessa yhdistyy juuri meidän kolme teema-alueitamme. Yliopistomme strategiassa kestävä kehitys on myös keskeisessä asemassa. Strategiamme tunnistaa neljä perustutkimuksesta nousevaa fokusalueitamme, joista yksi on Kestävä kaupunki. Vesihuoltoalan UNESCO:n oppituoli sopii näin ollen myös strategiaan erityisen hyvin. Uskonkin, että oppituolilla ja koko tutkimusalalla on menestyksenkäs tulevaisuus uudessa yliopistossamme.

Tervetuloa jo kymmenenteen UNESCO-oppituolin vuosikonferenssiin.

Kiitos.

unesco

Chair in Sustainable Water Services